

چالش‌ها و راهکارهای توسعه امنیت پایدار در استان سیستان و بلوچستان

کد موضوعی: ۲۶۰

شماره مسلسل: ۱۰۸۰۳

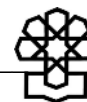
خردادماه ۱۳۹۰

دفتر: مطالعات سیاسی

به نام خدا

فهرست مطالب

۱	چکیده
۱	مقدمه
۲	گفتار اول - چالش‌ها و کاستی‌های فراروی توسعه امنیت در سیستان و بلوچستان
۱۳	گفتار دوم - راهکارهای ارتقای شاخص‌های امنیتی - انتظامی استان‌های مرزی
۲۳	جمع‌بندی و نتیجه‌گیری
۲۴	منابع و مأخذ

چالش‌ها و راهکارهای توسعه امنیت پایدار در استان سیستان و بلوچستان

چکیده

تولید، توزیع و استقرار امنیت پایدار در سیستان و بلوچستان، روندی فرابخشی است که تحقق آن مستلزم هم‌افزایی بهینه و استراتژیک ظرفیت‌ها، تعامل مؤثر نهادهای ذیربط و مدیریت عقلایی تهدیدهای بالقوه و راهبردی است.

تهدیدشناسی، آسیب‌کاوی امنیت انتظامی، ظرفیت‌یابی و طراحی الگویی متناسب با مختصات جغرافیای منطقه، چهار اقدامی هستند که توجه به آنها برای استقرار امنیت در استان سیستان و بلوچستان ضروری است.

در مرحله تهدیدشناسی این گزارش به مطالعه و بررسی مولدهای ناامنی، تهدیدها و مؤلفه‌های منفی تأثیرگذار بر تحقق امنیت مطلوب در استان پرداخته می‌شود.

در مرحله آسیب‌کاوی انتظامی، مهمترین خلأهای ساختاری و برنامه‌ای نهادهای انتظامی - امنیتی استان برای خنثی‌سازی حداکثری تهدیدهای فرارو مورد ارزیابی قرار می‌گیرند.

در مرحله ظرفیت‌یابی، نهادهای متولی تولید امنیت در سیستان و بلوچستان به سمت هم‌افزایی و تجمیع عقلایی ظرفیت‌ها و نقاط قوت حرکت می‌کنند.

در مرحله برنامه‌ریزی استراتژیک راهکارهای لازم برای بهبود شاخص‌های امنیتی - انتظامی در سطوح تقسیمات سیاسی استان سیستان و بلوچستان، طرح‌ریزی و اجرا می‌شود.

مقدمه

استان سیستان و بلوچستان با ۱۱۰۰ کیلومتر مرز خاکی با دو کشور پاکستان و افغانستان، ۳۰۰ کیلومتر مرز آبی در کرانه‌های دریای عمان و وسعتی در حدود ۱۸۷۵۰۲ کیلومتر مربع، معادل ۱۱/۴ درصد مساحت کشور را به خود اختصاص داده است. این استان با تراکم نسبی ۷/۷ نفر در هر کیلومتر مربع یکی از کم‌تراکم‌ترین استان‌های مرزی کشور است.^۱ جایگاه و موقعیت جغرافیایی سیستان و بلوچستان در نقشه تقسیمات سیاسی جمهوری اسلامی ایران را می‌توان به صورت شکل ۱ نشان داد:

۱. برای اطلاع بیشتر به نشانی اینترنتی استانداری سیستان و بلوچستان رجوع شود:

شکل ۱. موقعیت استان سیستان و بلوچستان در قیاس با سایر تقسیمات استانی کشور

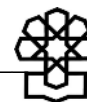
ویژگی خاص جغرافیای امنیتی و انسانی سیستان و بلوچستان از عواملی است که اهمیت تبیین بسته امنیتی - انتظامی منسجم برای مقابله با تهدیدهای فرارو را دوچندان کرده است.

گفتار اول - چالش‌ها و کاستی‌های فراروی توسعه امنیت در سیستان و بلوچستان

مهمترین موانع و مؤلفه‌های ضربه‌گیر تثبیت امنیت پایدار در استان سیستان و بلوچستان عبارتند از:

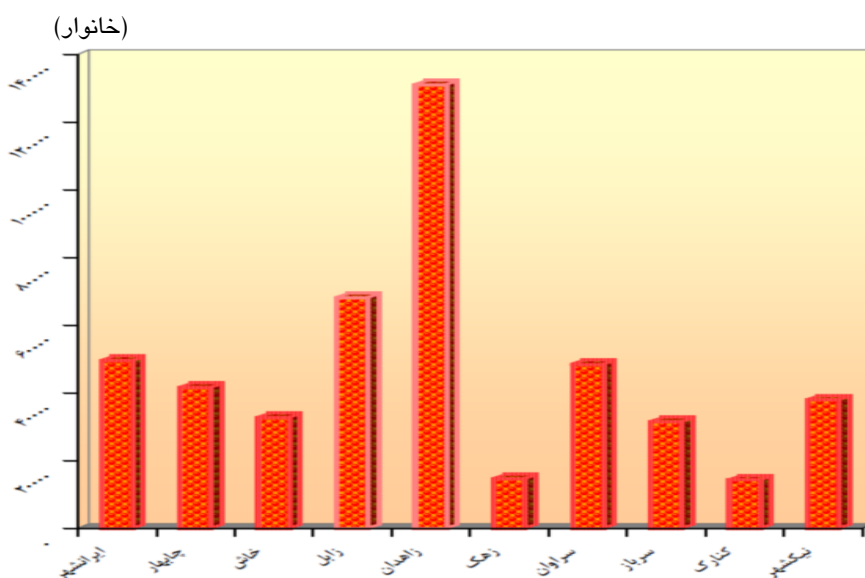
۱. غفلت از مزیت‌های امنیتی آمایش جمعیتی

یکی از آسیب‌های امنیتی سیستان و بلوچستان؛ نبود طرحی مدون و راهبردی برای آمایش جمعیتی استان در قالب مطالعات امنیتی - انتظامی است. درحالی که در اسناد بالادستی جمهوری اسلامی ایران یکی از اولویت‌های استراتژیک امنیت ملی توجه به پیاده‌سازی مبانی آمایش جمعیتی اعلام شده است. برای مثال در بند «ه» ماده (۱۱۹) فصل دهم قانون برنامه چهارم توسعه به‌منظور پرهیز از عدم تعادل جمعیتی بر لزوم ایمن‌سازی ساختار و پراکندگی جمعیت مناطق مرزی در پرتو مؤلفه‌ها و ملاحظات امنیتی تأکید کرده یا در بند «د» ماده (۱۲۱) دولت مکلف شده به‌منظور افزایش

سهم نیروهای مردمی در تولید امنیت و دفاع از تمامیت ارضی، استفاده بهینه از امکانات و توان منابع انسانی را ارتقا دهد.^۱ با وجود این رصد فضایی آرایش جمعیتی سیستان و بلوچستان بیانگر وجود خلأهای جمعیتی در برخی نواحی استراتژیک استان به ویژه در مناطق مرزی همچون شهرستان زهک است که به خوبی می توان آن را در نمودار ۱ مشاهده کرد:

نمودار ۱. تعداد خانوارهای شهرستان زهک در قیاس با سایر شهرستانهای سیستان و بلوچستان (سرشماری آبان ماه ۱۳۸۵)

آمایش جمعیتی برنامه ریزی فضایی است که در آن بسته های جمعیتی بر اساس «تعدادسازی امنیتی» و «سازماندهی فضایی»^۲ مرتب می شوند و از شکل گیری قطبها یا خلأهای جمعیتی که در هر دو حالت امنیت انتظامی را به چالش می کشند پرهیز می شود.^۳

آمایش جمعیتی با رویکرد تقویت دفاع شطرنجی، آسیب های امنیتی و انتظامی را تا حد قابل توجهی کاهش می دهد. برای مثال خلأ جمعیتی در برخی منذهای مرزی استان سیستان و بلوچستان در شرایطی که حضور نظامی بازیگران مخالف جمهوری اسلامی ایران در شرق کشور پررنگ است، می تواند دشمنان نظام را برای ناامن سازی مناطق مرزی سیستان و بلوچستان تحریک کند.

شرایط بوم شناختی، قرارگیری در ناحیه خشک و بیابانی، وجود برخی گروهک های تروریستی مانند جندالشیطان و ضعف زیرساخت های اقتصادی - فرهنگی باعث شده سیستان و بلوچستان از

۱. برای مشاهده متن کامل قانون برنامه چهارم به نشانی اینترنتی مجمع تشخیص مصلحت نظام رجوع شود:

<http://maslehat.ir/Contents.aspx?p=487852cc-d93f-4e34-8aad-bf2dae6592d2>

2. Spatial Organizing

۳. علیرضا عندلپ، نظریه پایه و اصول آمایش مناطق مرزی جمهوری اسلامی ایران، دوره عالی جنگ دانشکده فرماندهی و ستاد

سپاه پاسداران، چاپ اول، ۱۳۸۰.

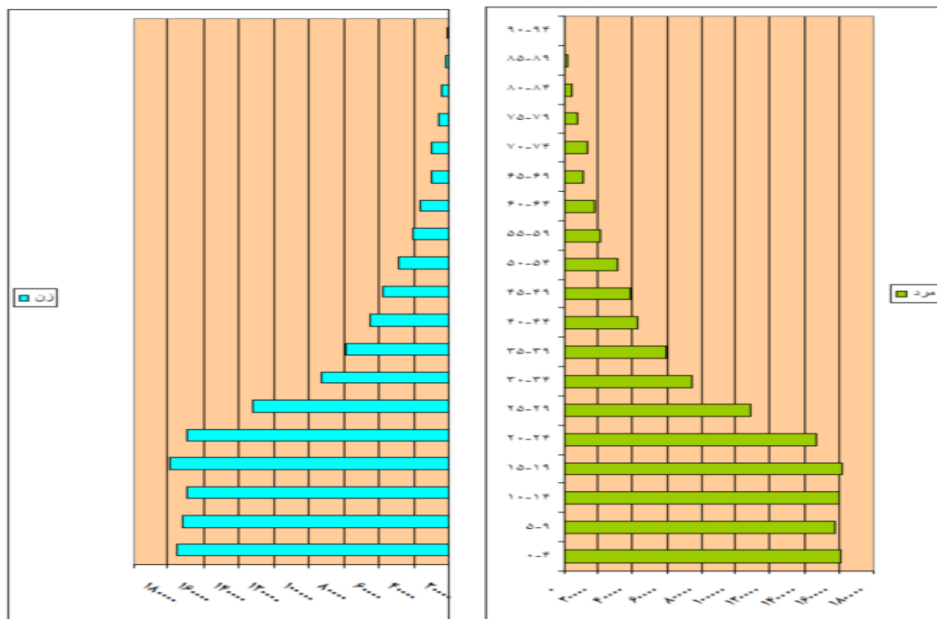
نظر جمعیتی یکی از کم‌تراکم‌ترین استان‌های کشور باشد که این خود یکی از عواملی است که آسیب‌های امنیتی - انتظامی استان را افزایش داده است. برای مثال، یکی از دلایل جذابیت مسیر استان سیستان و بلوچستان برای قاچاقچیان مواد مخدر، وجود پهنه‌های عاری از جمعیت در مناطق مرزی شرق و جنوب شرق کشور است که یکی از دلایل آن وجود جمعیت‌های پراکنده و ناپایدار در سطح استان است.

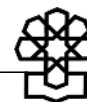
نکته قابل تأمل این است که موانع طبیعی که مانعی برای استقرار جمعیت مقیم است می‌تواند به مزیتی برای گروه‌های تروریستی تبدیل شود به طوری که عوامل تروریستی وابسته به گروه جنرالشیطان نیز با بهره‌گیری از پوشش نواحی کویری در راستای طرح‌ریزی تحرکات تروریستی اقدام می‌کردند.

بر اساس اطلاعات سرشماری مرکز آمار ایران؛ تحلیل هرم سنی جمعیت سیستان و بلوچستان بیانگر این واقعیت است که اکثریت جمعیت استان بین ۱۰ تا ۲۴ سال سن دارند که این آمار می‌تواند در مطالعات امنیت داخلی به صورت توأمان دارای ظرفیت تولید فرصت و تهدید باشد. در صورتی که آمایش جمعیتی، اقتصادی و اشتغال‌زایی قشر جوان به صورت مطلوب به پیش رود می‌توان آن را به فرصت تبدیل کرد در غیر این صورت با توجه به مجاورت استان با گروه‌های تروریستی، هجوم فرقه‌های ضاله به ویژه وهابیت، قرار گرفتن در مسیر ترانزیت قاچاق مواد مخدر و حضور نیروهای نظامی بیگانه در مجاورت مرزهای شرق کشور و برنامه‌ریزی مخالفان نظام برای امنیتی کردن مطالبات اقتصادی - اجتماعی می‌تواند فرصت جوان بودن جمعیت استان را به تهدید تبدیل کرده و پتانسیل تولید ناامنی را افزایش دهد.

بر اساس سرشماری مرکز آمار ایران، هرم سنی جمعیت استان سیستان و بلوچستان را می‌توان به صورت نمودار ۲ نشان داد:

نمودار ۲. هرم سنی جمعیت سیستان و بلوچستان

۲. گسترش قاچاق انواع مواد مخدر و بازخورد منفی آن بر امنیت استان

یکی از موانع استقرار امنیت پایدار در سیستان و بلوچستان؛ گسترش قاچاق انواع مواد مخدر به این استان است که از مصادیق تأییدکننده آن می‌توان به رشد قابل توجه آمارهای مرتبط با کشفیات مواد مخدر تا سال ۱۳۸۸ اشاره کرد که توسط فرماندهی انتظامی سیستان و بلوچستان اعلام شده است. در سال ۱۳۸۹ نیز نسبت به سال ۱۳۸۸ کشفیات مواد مخدر با ۱۱۶ درصد و در ایام سپری شده از سال ۱۳۹۰ نیز در قیاس با مدت مشابه سال قبل با ۵۰ درصد رشد همراه بوده است.

براساس آمارهای منتشره توسط استانداری سیستان و بلوچستان، انواع مواد مخدر کشف شده

به‌صورت زیر بوده است:

جدول ۱. انواع مواد مخدر کشف شده در استان سیستان و بلوچستان

(کیلوگرم)

سال و شهرستان	جمع	هرویین	مرفین	تریاک و شیره تریاک	حشیش	سایر
.....۱۳۸۰	۱۵۲۵۶	۸۴۱	۷۷۴	۷۷۱۶	۵۹۲۲	۳
.....۱۳۸۴	۴۶۴۵۱	۱۲۸۲	۶۸۵	۲۲۶۱۵	۲۱۸۴۲	۲۵
.....۱۳۸۵	۲۶۲۵۶/۷۴۸	۱۰۳۴/۴۹۲	۱۲۶۲/۰۴۲	۱۵۷۱۷/۵۱	۸۲۱۶/۳۶۸	۱۲۵/۳۳۸
.....۱۳۸۶	۲۸۷۸۱/۹۷	۱۱۳۷/۱۴۲	۶۷/۰۰۴	۲۳۱۴۴/۴۶۵	۴۴۰۰/۰۵۶	۳۳/۳۰۲
.....۱۳۸۷	۵۶۰۵۴/۵۳۶	۲۴۲۸/۹۰۴	۶۹/۳۵	۴۲۵۸۲/۴۵۱	۷۴۶۱/۲۹۲	۳۵۱۲/۵۳۸
.....۱۳۸۸	۶۳۸۰۳/۸۸۴	۱۸۲۳/۴۵۵	۱۱۹۳/۰۴۳	۵۶۴۶۲/۴۷۵	۳۹۵۱/۵۰۶	۳۷۳/۴۰۵
.....ایرانشهر	۸۲۰۵/۰۳۶	۵۱/۸۳۱	۰	۷۳۷۴/۰۴۴	۷۷۶/۵۵۵	۲/۶۰۶
.....چابهار	۱۳۱۰/۵۷۷	۵/۱۷۸	۰	۱۲۴۶/۰۶	۵۸/۰۲۲	۱/۳۱۷
.....خاش	۲۱۲۶۰/۲۲۴	۲۲۸/۲۶۲	۱/۰۹۳	۲۰۰۴۸/۹	۸۸۰/۵۸۶	۱/۳۸۲
.....دلگان ^(۱)	...	...	...	...	...	...
.....زابل	۴۲۳۵/۹	۸۰/۰۶۶	۶۲۴	۳۴۴۱/۴۴۳	۵۲/۴۵۹	۳۷/۹۳۲
.....زابلی ^(۱)	...	...	...	...	...	...
.....زاهدان	۶۰۰۰/۱۲۲	۳۶۹/۹۱۳	۶/۲	۵۰۶۵/۳۳۹	۵۵۳/۱۰۲	۵/۵۶۸
.....زهک	۳۶۳/۷۹۶	۶۰/۲۹۱	۵	۲۶۵/۸۱۵	۳۱/۰۹۴	۱/۵۹۶
.....سراوان	۱۰۷۵۹/۶۶۶	۲۳۵/۰۱۱	۱۰/۲۵۰	۱۰۱۷۰/۷۲۷	۱۶۹/۱۳۲	۱۷۴/۵۴۵
.....سریاز	۸۶۳/۵۷۴	۹/۲۵۷	۰	۳۵۳/۰۹۸	۵۰۰/۰۰۲	۱/۲۱۶
.....سیب و سوران ^(۱)	...	...	...	...	...	...
.....کنارک	۲۸۴۸/۱۸۸	۴۴/۸۳۱	۴۸۱/۵	۲۲۳۶/۲۶۴	۸۵/۵۱۶	۰/۰۷۷
.....نیکشهر	۵۷۸/۵۸۴	۰/۴۱۶	۰	۲۹۲/۵۸	۲۸۴/۱۳	۱/۴۵۸
.....هیرمند ^(۱)	...	...	...	...	...	...
.....حوزه دریایانی ^(۲)	۰/۷۷۷	۰/۰۰۱	۰	۰/۴۳۸	۰/۲۸۵	۰/۰۵۳
.....حوزه مواد مخدر ^(۳)	۶۷۳۴/۵۰۱	۶۱۵/۶۸۹	۶۵	۵۸۸۷/۵۶۷	۲۰/۶۲۱	۱۴۵/۶۲۴
.....حوزه معاونت ها ^(۳)	۶۴۲/۹۳۹	۲۲/۷۰۹	۰	۸۰/۲	۵۴۰	۰/۰۳

۱-در شهرهای جدید التأسيس آمار به تفکیک وجود ندارد، آمار دلگان با ایرانشهر، زابلی و سیب و سوران با سراوان و هیرمند با زابل داده شده است.

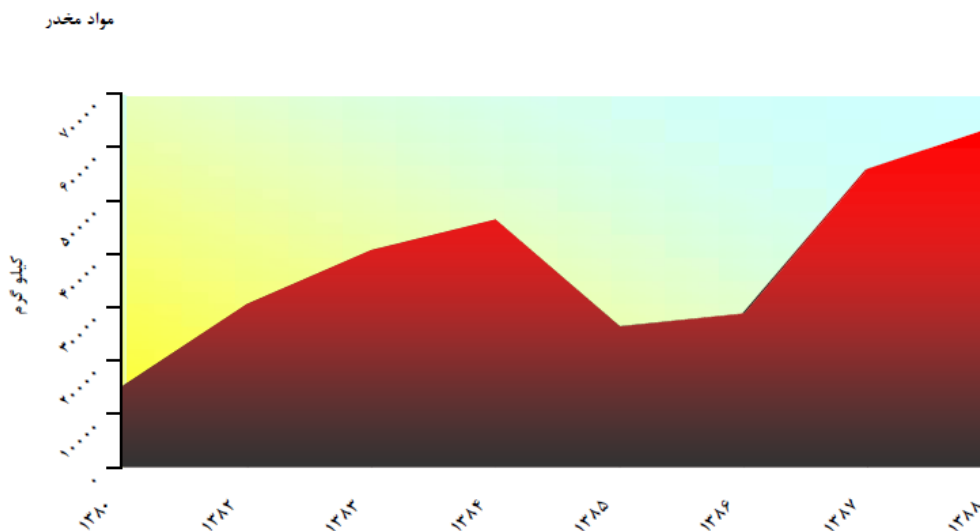
۲-چون کشف این حوزه ها در محدوده جغرافیایی شهرستانها قابل انتساب نبوده لذا اطلاعات به تفکیک فوق درج شده است.

مأخذ - ناحیه انتظامی استان

کدهای آماری جدول فوق در عین اینکه توانمندی نیروی انتظامی سیستان و بلوچستان در کشفیات انواع مواد مخدر را منعکس می‌کند، ولی بازتاب نوعی تهدید مستتر است زیرا بیانگر افزایش قاچاق انواع مواد مخدر از مرزهای استان است. به‌ویژه اینکه در سال‌های اخیر بخشی از روند قاچاق مواد مخدر از طریق مرزهای دریایی استان صورت می‌گیرد که این امر نظارت کامل نهادهای ذیربط را با مشکلات خاص خود مواجه کرده است.^۱

شیب رشد کشفیات مواد مخدر در سیستان و بلوچستان را نیز می‌توان به‌صورت نمودار ۳ به تصویر کشاند:

نمودار ۳. شیب رشد کشفیات مواد مخدر در سیستان و بلوچستان

میزان قاچاق مواد مخدر از مرزهای سیستان و بلوچستان به‌دلیل موقعیت کانونی آن در توزیع مواد مخدر در سطح کشور باید از منظر امنیت ملی بررسی شود. به‌ویژه اینکه رهبر معظم انقلاب نیز در بندهای «۴»، «۹» و «۱۰» سیاست‌های کلی ابلاغی مبارزه با مواد مخدر بر ضرورت اتخاذ تدابیر لازم برای ریشه‌کنی معضل قاچاق مواد مخدر و اعتیاد تأکید فرموده‌اند.

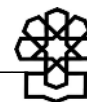
۳. نبود سامانه‌ای منسجم برای نظارت مؤثر بر تردد اتباع بیگانه

یکی از آسیب‌های امنیتی استان؛ نبود سامانه نظارتی کارآمد برای جلوگیری از تردد غیرقانونی

۱. برای اطلاع بیشتر به اظهارات استانداری سیستان و بلوچستان در نشانی اینترنتی ستاد مبارزه با مواد مخدر رجوع شود:

<http://dchq.ir/btml/>

افاغنه و اتباع پاکستانی است که دارای بازخورد منفی بر ابعاد مختلف امنیت از جمله امنیت عمومی، روانی و صنفی است. برای مثال اتباع بیگانه غیرقانونی با کاهش ضریب اشتغال‌زایی دهک‌های پایین و متوسط شهرهای محروم استان، نقش مهمی را در تحدید شاخص‌های امنیت روانی و صنفی شهروندان سیستان و بلوچستان ایفا می‌کنند.

از طرفی تشابهات فرهنگی استان سیستان و بلوچستان با استان‌های همجوار در کشورهای همسایه، آمار تردهای غیرقانونی از مرزهای جمهوری اسلامی ایران را افزایش داده است. برای مثال شهر زاهدان به علت همجواری با اقوام بلوچ ساکن افغانستان و پاکستان دارای اشتراکات قومی، نژادی و مذهبی است که این امر روند مهاجرت غیرقانونی افاغنه به این شهر را تسریع کرده است.

افزایش فشار گروه‌های سلفی و طالبان برای شیعه‌زدایی به‌ویژه در استان نیمروز، ضعف اقتدار دولت مرکزی افغانستان، اطلاع پایین نیروهای آیساف از ساختار جامعه‌شناختی منطقه و حملات متناوب جنگنده‌های آمریکایی به مناطق مرزی پاکستان و افغانستان برخی دیگر از مؤلفه‌هایی هستند که زمینه افزایش مهاجرت غیرقانونی افاغنه به جمهوری اسلامی ایران و بالطبع ناپایدارسازی امنیتی مناطق مرزی سیستان و بلوچستان را موجب شده‌اند.

برای مثال براساس سرشماری آمار ۱۳۸۵ مرکز آمار ایران؛ افاغنه با تعداد ۵۳۳۸۶ نفر، جمعیت قابل توجهی را در سیستان و بلوچستان تشکیل می‌دهند که این امر در شرایط بروز بحران‌های امنیت عمومی یا وقوع جنگ احتمالی می‌تواند به یک آسیب امنیت ملی تبدیل شود. این آمار به غیر از تعداد افاغنه‌ای است که به صورت غیرقانونی در استان اقامت دارند.

آمار اتباع بیگانه براساس آخرین سرشماری مرکز آمار ایران در سال ۱۳۸۵ به صورت جدول

زیر است:

جدول ۲. آمار جمعیت اتباع بیگانه در سیستان و بلوچستان

آبان ۱۳۸۵			آبان ۱۳۷۵			تابعیت
زن	مرد	مرد و زن	زن	مرد	مرد و زن	
۱۱۸۴۵۰۲	۱۲۲۱۲۴۰	۲۴۰۵۷۴۲	۸۴۷۰۹۱	۸۷۵۴۸۸	۱۷۲۲۵۷۹	جمع
۱۱۲۲۴۱۸	۱۱۵۲۷۷۲	۲۲۷۵۱۹۱	۷۸۲۹۲۰	۸۰۲۴۷۲	۱۵۸۶۳۹۲	ایران
۵۳۳۸۶	۵۸۹۴۲	۱۱۲۳۲۹	۶۲۹۴۲	۷۰۲۳۶	۱۳۳۱۷۹	افغانستان
۱۴۷	۲۱۰	۳۵۷	۸۷	۱۱۱	۱۹۸	عراق
۱۹۰۲	۲۶۷۷	۴۵۷۹	۴۲۹	۶۴۵	۱۰۸۴	پاکستان
۵	۱۲	۱۷	۱	۲	۳	ترکیه
۲۵	۴۰	۶۵	۴	۳	۷	آذربایجان
۱۵۶	۲۰۱	۳۵۷	۴	۱۰	۱۴	ارمنستان
۱۹۱	۲۱۰	۴۰۱	۴	۴	۸	ترکمنستان
۳۷۵	۵۱۹	۸۹۴	۶۸	۲۴۰	۳۰۸	سایر کشورها
۵۸۹۷	۵۶۵۵	۱۱۵۵۲	۶۲۱	۷۶۴	۱۳۸۵	اظهار نشده

مأخذ - مرکز آمار ایران.

۴. تبلیغ و ترویج سلفی‌گری در سیستان و بلوچستان

سلفی‌گری از جریان‌های رادیکال مذهبی است که بیشتر از آنکه ریشه داخلی داشته باشد، ریشه‌های منطقه‌ای دارد. سه کشور عربستان، پاکستان و امارات از اصلی‌ترین حامیان مالی جریان‌های سلفی هستند و استان سیستان و بلوچستان به لحاظ بافت قومی - مذهبی و مجاورت جغرافیایی با پاکستان و افغانستان از بیشترین پتانسیل فعالیت گروه‌های سلفی برخوردار است و با وجود ادعای آمریکا در مبارزه با القاعده و سلفی‌گری، بخشی از نهادهای اطلاعاتی امنیتی آمریکا از جریان‌های سلفی‌گری حمایت می‌کنند. بی‌ثباتی سیاسی پاکستان نیز به سرایت سلفی‌گری به ایران کمک می‌کند. هرچند دستگیری و اعدام عبدالملک ریگی ضربه‌ای بزرگ بر این جریان بود، ولی با وجود این دو کشور عربستان و امارات همواره با حمایت‌های مالی خود از آن به‌عنوان یک اهرم تولید ناامنی در سیستان و بلوچستان بهره برده‌اند. از طرفی اکثر مدارس مذهبی مروج فرقه ضاله وهابیت با قرار گرفتن در سه ایالت وزیرستان، بلوچستان و سرحدات پیشاور پاکستان، مجاورت سرزمینی با استان سیستان و بلوچستان دارند. در همین راستا هرگونه غفلت از تحرکات وهابیون و گروه‌های سلفی در شهرهای مرزی سیستان و بلوچستان می‌تواند این فرقه ضاله را به گروه فشار یا ابزار جاسوسی آمریکا یا برخی کشورهای منطقه به‌ویژه عربستان تبدیل کند.

دانشگاه‌ها، حوزه‌های علمیه، مدارس و مناطق سنی‌نشین از کانون‌های تهاجم گروه‌های وهابی و سلفی هستند^۱ که یکی از مهمترین اهداف آنها، شبیه‌افکنی در مبانی اعتقادی مردم سیستان و بلوچستان و هدایت آن به سمت تنش‌های فرقه‌ای و تضعیف وحدت ملی است که به‌صورت مستقیم بر مؤلفه‌های امنیت داخلی جمهوری اسلامی ایران تأثیرگذار خواهد بود.

براساس گزارشی که در مجله نیویورک تایمز در ۲۵ ژوئن ۲۰۰۰ به چاپ رسید؛ یکی از اهداف حمایت‌های مالی - سیاسی عربستان از گسترش مدارس مذهبی در حاشیه مرزی پاکستان با جمهوری اسلامی ایران؛ حمایت از رخنه و ترویج عقاید وهابیت و سلفی‌گری در سیستان و بلوچستان است.^۲

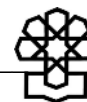
براساس سرشماری مرکز آمار ایران سال ۱۳۸۵، توزیع جمعیت سیستان و بلوچستان براساس

دین و مذهب به‌صورت جدول زیر است:

۱. فعالیت دانشجویی وهابیون در استان سیستان و بلوچستان، ۲۸ فروردین‌ماه ۱۳۹۰.

<http://www.shia-news.com>

2. The Education of a Holy Warrior, <http://www.nytimes.com>, 25 June, 2000.

جدول ۳. آرایش جمعیتی سیستان و بلوچستان براساس دین و مذهب

شرح	آبان ۱۳۷۵			آبان ۱۳۸۵		
	مرد و زن	مرد	زن	مرد و زن	مرد	زن
جمع	۱۷۲۲۵۷۹	۱۷۵۴۸۸	۸۴۷۰۱۹	۲۴۰۵۷۴۲	۱۲۲۱۲۴۰	۱۱۸۴۵۰۲
مسلمان	۱۷۱۹۹۸۹	۸۷۴۱۲۵	۸۴۵۸۶۴	۲۳۹۲۳۹۶	۱۲۱۴۹۴۸	۱۱۷۸۴۴۸
زرتشتی	۴۵۵	۲۴۲	۲۱۲	۳۱۸	۱۶۵	۱۵۲
مسیحی	۴۲	۲۱	۱۲	۲۶۶۱	۱۲۵۹	۱۳۰۲
کلیمی	۱۲	۸	۴	۴	۲	۲
سایر	۸۸۱	۴۶۰	۴۲۱	۶۰۲	۲۹۶	۳۰۶
اظهار نشده	۱۱۹۹	۶۲۲	۵۷۷	۸۷۶۱	۴۴۷۰	۴۲۹۱

مأخذ - مرکز آمار ایران.

۵. تراکم گروهک‌های تروریستی در شرق کشور

یکی از مؤلفه‌هایی که پتانسیل تولید تهدید در سیستان و بلوچستان را افزایش می‌دهد، وجود برخی گروهک‌های تروریستی در شرق کشور و برنامه‌ریزی مخالفان نظام برای جهت‌دهی بخشی از تحرکات ایذایی آنان برای ناامن‌سازی شهرهای مرزی سیستان و بلوچستان است. برای مثال در چند سال اخیر می‌توان به تحرکات تروریستی جنرالشیطان اشاره کرد. این گروه برای عوام‌فریبی و با بهانه دفاع از مطالبات اهل سنت در ۲۷ آذرماه ۱۳۸۵ نام خود را به «جنبش مقاومت مردمی ایران» تغییر داده بود.

منابع مالی جنرالشیطان از کمک‌های وهابیون، اخازی از خانواده گروگان‌ها، کمک‌های مالی برخی نهادهای جاسوسی مخالف نظام، قاچاق مواد مخدر و اسلحه تأمین می‌شود. این گروهک به سرکردگی عبدالمجید ریگی از سال ۱۳۸۲، ۳۵ مورد گروگانگیری از اتباع داخلی و خارجی، ۲۵ مورد اخازی، بیش از ۴۰ فقره عملیات راه‌بندی مسلحانه و بمبگذاری انجام داد که به شهادت ۱۵۴ نفر از نیروهای انتظامی و مردم بی‌گناه و مجروح شدن ۳۲۰ نفر منجر شد.

در مثال دیگر می‌توان به تحرکات طالبان در دوره حاکمیت خود بر افغانستان اشاره کرد. این گروه با انجام اقداماتی همچون حمایت و تسلیح اشراار و قاچاقچیان، اسکورت قاچاقچیان بین‌المللی برای عبور امن از مرز، حمایت و تسلیح مخالفان نظام و اقداماتی از این قبیل، در راستای ناامن‌سازی مرزهای شرق کشور گام برمی‌داشت به طوری که شاخص‌های ناامنی در این مناطق بین سال‌های ۱۳۷۹-۱۳۸۰ به‌طور محسوسه افزایش یافت.^۱

۱. سپه‌داری زرقانی، تحلیلی بر کارکرد امنیتی مرز شرقی، پایان‌نامه کارشناسی‌ارشد رشته جغرافیای سیاسی، تهران، دانشگاه تربیت مدرس، ۱۳۸۰، ص ۱۸۰.

بخش دیگری از آسیب‌های گسترش سازمان‌های تروریستی، حمایت آنان از تحرکات تجزیه‌طلبانه است. برای مثال یکی از ابزارهای تبلیغاتی گروهک جنرالشیطان برای همراهسازی افراد بومی منطقه این است که اقدام‌های تروریستی خود را در راستای شکل‌گیری بلوچستان بزرگ توجیه می‌کند. در همین رابطه برخی مراکز مطالعاتی غرب نیز با ارائه طرح‌های پژوهشی هدفمند و ترویج ایده تشکیل بلوچستان بزرگ با گروهک‌های تروریست تجزیه‌طلب همراستا می‌شوند. برای مثال می‌توان به «جفری گلد برگ»^۱ نویسنده کتاب آتلانتیک اشاره کرد که در آن طرح تشکیل بلوچستان بزرگ را ارائه کرد.^۲

گروهک‌های تروریستی مخالف نظام در پاکستان از طریق برقراری حلقه‌های ارتباطی با اشرار محلی یکی از کانون‌های تولید ناامنی از قبیل آدم‌ربایی، باجگیری و ایجاد رعب و وحشت و احساس ناامنی در میان شهروندان سیستان و بلوچستان محسوب می‌شوند. از طرفی گسترش گروهک‌های تروریستی، بازخورد منفی را بر جذب گردشگران داخلی و خارجی و بالطبع درآمدزایی برای افراد بومی استان ایفا می‌کند.

گروه‌های تروریستی با پخش اینترنتی تصاویری همچون سر بریدن مرزداران، بمبگذاری‌ها و کشتار شیعیان علاوه بر ایجاد رعب، وحشت و مختل‌سازی امنیت روانی شهروندان؛ برنامه‌ریزی می‌کنند تا اقتدار نیروهای امنیتی، انتظامی و اطلاعاتی استان را به چالش کشند.

۶. توسعه اقتصادی نامتوازن در دو سوی مرز

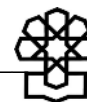
از آنجا که مناطق مرزی جمهوری اسلامی ایران در مجاورت کشورهای توسعه‌نیافته قرار دارد، هرگونه ناپایداری امنیتی در همسایگان شرقی جمهوری اسلامی ایران براساس قانون مجاورت می‌تواند به گسترش ناامنی در سیستان و بلوچستان منجر شود. در این میان اختلاف سطح توسعه، رفاه اقتصادی، تفاوت فاحش درآمد، قیمت کالاها و خدمات در دو سوی مرز، به‌طور قطع تأثیر منفی بر ارتقای شاخص‌های امنیتی مناطق مرزی استان دارد، زیرا باعث می‌شود اتباع افغانستان و پاکستان که از توان اقتصادی ضعیف‌تری برخوردارند، اقدام به قاچاق کالا یا تردد غیرقانونی از مرز به‌منظور استفاده از بازار کار و استفاده از خدمات و تسهیلات موجود در سیستان و بلوچستان کنند.^۳ برای یکی از عوامل اصلی قاچاق کالا و مواد مخدر از طریق مرزهای شرق ایران، وجود اختلاف سطح توسعه و درآمد بین دو کشور و فقر و بیکاری شدید در افغانستان است.^۴

1. Jeffrey Goldberg

2. <http://www.theatlantic.com/jeffrey-goldberg/>

۳. علیرضا عندلیب، نظریه پایه و اصول آمایش مناطق مرزی جمهوری اسلامی ایران، تهران، دانشکده فرماندهی و ستاد سپاه پاسداران انقلاب اسلامی، ۱۳۸۰، ص ۴۴.

۴. یدالله کریمی پور، ایران و همسایگان منابع تنش و تهدید، تهران، انتشارات تربیت معلم، ۱۳۸۱، ص ۷۱.

۷. حضور نظامی آمریکا و ناتو در مجاورت مرزهای سیستان و بلوچستان

انعقاد پیمان‌های دوجانبه امنیتی - اطلاعاتی آمریکا و ناتو با پاکستان و تراکم پایگاه‌های نظامی ایالات متحده در افغانستان و در مجاورت مرزهای ملی جمهوری اسلامی ایران، از مؤلفه‌هایی هستند که توان ستادی و عملیاتی مخالفان نظام برای ساماندهی تحرکات ایذایی و ناامن‌سازی مناطق مرزی سیستان و بلوچستان را افزایش داده است. برای مثال عبدالملک ریگی در ۲۸ اردیبهشت‌ماه ۱۳۸۹ به صراحت اعتراف کرد: «مقام‌های ناتو از وی خواسته بودند تا فعالیت‌های تروریستی خود را به عمق خاک جمهوری اسلامی ایران و به شهر استراتژیک تهران تسری دهد»^۱. این اعترافات مبین بهره‌برداری ابزاری مخالفان نظام از گروهک‌های تروریستی واقع در پاکستان و افغانستان برای بی‌ثبات‌سازی امنیت عمومی سیستان و بلوچستان است. از طرفی این امر اهمیت رصد آرایش نظامی آمریکا در افغانستان و در مجاورت سرزمینی سیستان و بلوچستان را افزایش داده است. به‌ویژه اینکه بیشترین مراکز نظامی و جاسوسی آمریکا در منظومه امنیتی جمهوری اسلامی ایران در افغانستان واقع شده است که این امر می‌تواند بازخورد منفی بر تحقق امنیت پایدار در سیستان و بلوچستان داشته باشد.

جدول ۴. مراکز نظامی - اطلاعاتی ایالات متحده در افغانستان

نام پایگاه	معادل لاتین	نام پایگاه	معادل لاتین
مجتمع نظامی گاردز	Gardez Compound	مجتمع نظامی کابل	Kabul Compound
اردوگاه نظامی قندهار	Camp Kandahar, AF	اردوگاه نظامی آلبرت	Camp Albert
پایگاه کرنی	Camp Kearny	پایگاه بگرام	Camp Bagram, AF
پایگاه ملوان	Camp Leatherneck	پایگاه حفاظ	Camp Bastion
پایگاه روشنایی	Camp Lightning	پایگاه اسب سیاه	Camp Blackhorse
پایگاه مارمال	Camp Marmal	پایگاه چماق لاستیکی	Camp Blackjack
پایگاه پیشرو	Camp Morehead	پایگاه سگ جسور	Camp Bulldog
پایگاه اسمیت ناتان	Camp Nathan Smith	پایگاه کانینگهام	Camp Cunningham
پایگاه ققنوس (سبیرغ)	Camp Phoenix	پایگاه دابز	Camp Dubs
پایگاه سالرنو	Camp Salerno	پایگاه عقاب‌ها	Camp Eggers
پایگاه سوتر	Camp Souter	پایگاه مارمولک	Camp Gecko
پایگاه اسپان	Camp Spann	پایگاه جبل‌الطارق	Camp Gibraltar
پایگاه صخره	Camp Stone	پایگاه هادریان	Camp Hadrian
پایگاه ویانی‌نی	Camp Vianini	پایگاه هریمان	Camp Harriman
پایگاه ذخیره‌سازی	Camp Warehouse	پایگاه هلند	Camp Holland
پایگاه ویلسون	Camp Wilson	پایگاه این ویکتا	Camp Invicta
پایگاه رایت	Camp Wright	پایگاه جولین	Camp Julien

جدول ۵. مراکز پدافند هوایی آمریکا در افغانستان

نام پایگاه	معادل لاتین	نام پایگاه	معادل لاتین
مرکز پدافند هوایی آناکندا	Fire Base Anaconda	مرکز پدافند هوایی نیکسون	Fire Base Nixon
مرکز پدافند هوایی اسدآباد	Fire Base Asadabad	مرکز پدافند هوایی ارگانای	Fire Base Orgun-E
مرکز پدافند هوایی کالیفرنیا	Fire Base California	مرکز پدافند هوایی اولت	Fire Base Outlet
مرکز پدافند هوایی عملیات کبری	Fire Base Cobra Strike	مرکز پدافند هوایی فونیکس	Fire Base Phoenix
مرکز پدافند هوایی گاردز	Fire Base Gardez	مرکز پدافند هوایی شکین	Fire Base Shkin
مرکز پدافند هوایی لاگ من	Fire Base Lagman	مرکز پدافند هوایی وازاخو	Fire Base Waza Khwa
مرکز پدافند هوایی ماهولیک	Fire Base Maholic	مرکز پدافند هوایی ویلدرنس	Fire Base Wilderness
مرکز پدافند هوایی بگرام	Fire Base Bagram Airbase	مرکز پدافند هوایی قندهار	Fire Base Kandahar / Qandahar
مرکز پدافند هوایی بامیان	Fire Base Bamian / Bamiyan	مرکز پدافند هوایی خوست	Fire Base Khowst
مرکز پدافند هوایی چاگ چوران	Fire Base Chagcharan	مرکز پدافند هوایی مزار شریف	Fire Base Mazar-e Sharif, AF
مرکز پدافند هوایی چپمن	Fire Base Chapman Airfield	مرکز پدافند هوایی میهنه	Fire Base Meymanah / Maimana
مرکز پدافند هوایی فیض آباد	Fire Base Fayzabad / Faizabad	مرکز پدافند هوایی پل قندهار	Fire Base Pul-i-Kandahar, AF
مرکز پدافند هوایی هرات	Fire Base Herat	مرکز پدافند هوایی رینو فوب	Fire Base Rhino FOB
مرکز پدافند هوایی جلال آباد	Fire Base Jalalabad	پایگاه هوایی شینداند	Shindand Airbase
مرکز پدافند هوایی بین‌المللی کابل	Fire Base Kabul International	مرکز پدافند هوایی طالقان	Fire Base Taloqan / Talulqan

Source: <http://www.satelliteinsight.com/afghanistan-satellite-internet.html>

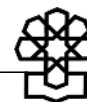
۸. ناپایداری امنیتی در پاکستان و افغانستان

هرگونه بی‌ثباتی سیاسی - امنیتی در هرکدام از کشورهای افغانستان و پاکستان می‌تواند باعث انتقال ناامنی به مناطق مرزی کشورهای همجوار شود. ازسوی دیگر، تغییر پی در پی دولت‌های شرق کشور منجر به عدم ثبات در وضع و اجرای قوانین و مقررات مرزی شده است.^۱ برای مثال یکی از موانعی که در میان مدت پتانسیل تولید تنش‌های امنیتی با افغانستان را دارد، نبود رژیم جامع مرضی‌الطرفین برای بهره‌برداری از حقایق رودخانه هیرمند است. اهمیت این مقوله به این دلیل است که وجود رودخانه هیرمند مزیت‌های قابل توجهی را برای فعالیت‌های کشاورزی و اقتصادی برخی شهرهای مرزی سیستان و بلوچستان دارد.

جایگاه و موقعیت جغرافیای امنیتی رودخانه مرزی هیرمند در تقسیمات سیاسی استان را

می‌توان به صورت شکل ۲ نشان داد:

1. Haider, Fazl, Pakistan, Iran sign gas pipeline deal, <http://www.atimes.com>, 27 May, 2009.

شکل ۲. جایگاه و موقعیت شهرستان هیرمند در تقسیمات سیاسی استان

گفتار دوم - راهکارهای ارتقای شاخص‌های امنیتی - انتظامی استان‌های مرزی

برخی تدابیر و اقدام‌هایی که شاخص‌های امنیتی - انتظامی سیستان و بلوچستان را ارتقا می‌دهند، عبارتند از:

۱. هم‌افزایی ظرفیت‌های انتظامی - امنیتی در سطوح استانی

استقرار امنیت فراگیر و پایدار در سیستان و بلوچستان مستلزم کارگروهی و هدفمند شورای تأمین استان (وزارت کشور)، اداره کل اطلاعات استان (تقویت اشراف اطلاعاتی)، وزارت خارجه (تعامل با دو کشور افغانستان و پاکستان)، فرماندهی مرزبانی ناجا، سپاه استان و بسیج است^۱ که هم‌افزایی عقلایی ظرفیت‌ها و نقاط قوت، کارآمدی سیاست‌های بازدارنده نظام برای مقابله با قاچاق کالا، تردد تروریست‌ها، قاچاق مواد مخدر و ناامنی عمومی را افزایش می‌دهد. از طرفی افزایش تعامل «شورای پدافند غیرعامل استان»،^۲ فرماندهی سپاه استان و تعیین مشاور نظامی برای استاندار می‌تواند خلاقیت نهادهای امنیتی - اطلاعاتی برای مدیریت پیش‌رویدادی بحران‌های انتظامی را ارتقا دهد.

۱. فرماندهی سپاه پاسداران پس از تصویب فرماندهی معظم کل قوا؛ با هدف تقویت توان رزمی، حداکثر بهره‌وری از قابلیت رده‌های نیروی مقاومت بسیج در برابر تهدیدهای داخلی و خارجی، هم‌افزایی تشکیلات سپاه در استان‌های مرزی و تمرکززدایی، دستور تشکیل ۳۱ سپاه استانی را صادر کرد که در چارچوب دفاع شطرنجی (موزاییکی یا مسطح) ارزیابی می‌شود به طوری که هر استان قادر به دفاع از محدوده جغرافیایی خود و در عین حال کمک به استان‌های همجوار است.

۲. به منظور مدیریت مناسب دفاع غیرعامل؛ با هماهنگی وزارت کشور و تأیید ریاست جمهوری یک ساختار استانی به نام شورای پدافند غیرعامل استان تشکیل شده که مسئولیت آن برعهده استاندار است.

۲. لحاظ کردن ملاحظات امنیتی - انتظامی در طراحی آمایش جمعیتی سیستان و بلوچستان
توجه نهادهای زیربسط به ترکیب، جنس، تراکم، توزیع مناسب جمعیت و فعالیت‌ها و فاصله متناسب
مراکز جمعیتی برخی مبانی امنیتی آمایش جمعیتی مناطق مرزی محسوب می‌شود.
روند رشد جمعیتی سیستان و بلوچستان بین سال‌های ۱۳۳۵ تا ۱۳۸۵ به صورت جدول زیر است:

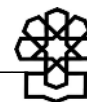
جدول ۶. روند رشد جمعیتی سیستان و بلوچستان بین سال‌های ۱۳۳۵ تا ۱۳۸۵

گروه سنی	آبان ۱۳۳۵	آبان ۱۳۴۵	آبان ۱۳۵۵	مهر ۱۳۶۵	مهر ۱۳۷۰	آبان ۱۳۷۵	آبان ۱۳۸۵
جمع	۴۲۸۳۶۳	۴۵۴۹۹۶	۶۶۴۲۹۲	۱۱۹۷۰۵۹	۱۴۵۵۱۰۲	۱۷۲۲۵۷۹	۲۴۰۵۷۴۲
۰-۴ ساله	۷۴۵۸۸	۸۰۱۲۹	۱۱۶۷۲۱	۲۶۵۳۲۸	۲۷۶۱۰۹	۲۵۴۵۲۱	۳۱۶۱۲۲
۵-۹ ساله	۷۱۴۰۲	۷۸۸۷۳	۱۱۰۶۱۹	۲۱۵۶۵۳	۲۸۰۲۶۴	۳۰۷۷۱۹	۳۰۹۰۵۵
۱۰-۱۴ ساله	۴۱۷۵۰	۵۰۰۵۹	۷۴۸۹۵	۱۳۸۵۱۶	۲۰۳۷۸۲	۲۷۸۲۱۴	۳۰۹۳۹۵
۱۵-۱۹ ساله	۲۸۰۲۱	۳۴۱۴۱	۶۱۸۶۶	۱۰۶۹۳۱	۱۳۸۹۲۹	۲۱۲۱۹۴	۳۲۱۸۸۹
۲۰-۲۴ ساله	۲۹۹۲۲	۲۷۲۰۱	۵۱۱۱۷	۸۳۳۸۲	۱۰۸۸۰۳	۱۴۱۷۳۴	۲۹۶۹۴۰
۲۵-۲۹ ساله	۶۴۴۵۰	۲۹۰۸۰	۴۳۷۱۶	۷۸۸۲۰	۸۸۶۲۹	۱۱۲۱۸۸	۲۱۹۳۱۴
۳۰-۳۴ ساله	۵۱۵۷۶	۳۳۱۱۰	۳۶۳۳۱	۶۶۷۴۲	۷۹۹۴۹	۸۷۰۱۶	۱۴۶۱۷۷
۳۵-۳۹ ساله	۵۱۵۷۶	۲۶۷۴۰	۳۱۹۱۲	۴۹۰۶۰	۶۴۴۷۴	۷۸۴۹۶	۱۱۷۶۲۵
۴۰-۴۴ ساله	۳۴۵۷۶	۲۴۷۷۳	۲۴۱۸۲	۳۹۷۷۳	۴۷۷۱۴	۶۱۷۸۷	۸۷۴۹۵
۴۵-۴۹ ساله	۳۴۵۷۶	۱۶۵۰۳	۲۶۷۰۵	۲۰۱۶۲	۲۴۰۹۸	۴۴۵۷۰	۷۵۶۰۱
۵۰-۵۴ ساله	۱۷۱۲۳	۱۷۰۸۱	۲۵۴۱۸	۲۵۴۵۳	۲۳۹۶۰	۲۵۲۳۲	۵۹۵۵۳
۵۵-۵۹ ساله	۱۷۱۲۳	۷۹۷۳	۱۳۰۷۹	۲۵۰۲۲	۲۷۵۹۶	۲۴۴۴۳	۴۱۴۶۰
۶۰-۶۴ ساله	۹۴۹۷	۱۳۰۵۱	۱۳۹۸۱	۲۷۶۶۵	۳۲۵۵۳	۳۴۱۰۴	۲۴۱۴۲
۶۵-۶۹ ساله	۹۴۹۷	۵۰۸۴	۷۹۷۸	۱۲۰۴۵	۱۵۲۹۸	۲۰۹۶۰	۲۱۲۶۵
۷۰-۷۴ ساله	۲۸۰۲	۶۴۳۰	۷۸۸۹	۹۱۸۳	۱۰۱۶۵	۱۴۴۷۲	۲۲۲۲۴
۷۵-۷۹ ساله	۲۸۰۲	۱۵۸۷	۳۲۹۴	۴۴۶۶	۳۳۸۹	۶۶۹۸	۱۳۲۹۰
۸۰-۸۴ ساله	۱۵۲۷	۱۸۸۴	۲۵۲۹	۳۸۱۳	۳۲۱۴	۳۶۸۶	۷۷۸۱
۸۵ ساله و بیشتر	۱۵۲۷	۱۲۹۷	۲۰۴۸	۳۶۵۵	۳۹۹۶	۴۵۴۷	۶۴۰۳
نامشخص	۱۱۹	۰	۱۱	۱۳۸۹	۲۱۸۰	۷۸	۰

مأخذ - اداره کل آمار عمومی - مرکز آمار ایران.

ایجاد تمهیدات امنیتی لازم در پهنه‌های عاری از جمعیت، شناسایی حوزه‌های جغرافیایی مهاجرپذیر و قالب‌بندی مناسب بسته‌های جمعیتی استان برخی ملاحظات آمایش جمعیتی سیستان و بلوچستان از منظر تولید امنیت انتظامی محسوب می‌شوند.
مدیریت استراتژیک آمایش جمعیتی در سطوح تقسیمات سیاسی استان؛ یکی از ملزومات برقراری امنیت فراگیر و پایدار در سیستان و بلوچستان است. به‌ویژه اینکه مهاجرت مرزنشینان به مرکز استان باعث خلأ جمعیتی و آسیب‌پذیری برخی شهرهای مرزی شده است.

شهرستان‌های دوست‌محمد، زهک، زاهدان، خاش، سراوان، سرباز و چابهار از مهمترین مناطق مرزی سیستان و بلوچستان هستند که سیاست‌های امنیتی - انتظامی خاص خود را می‌طلبند. موقعیت و جایگاه شهرستان‌های مرزی سیستان و بلوچستان در تقسیمات سیاسی استان را می‌توان به صورت شکل ۳ نشان داد:

شکل ۳. موقعیت شهرهای مرزی سیستان و بلوچستان در تقسیمات سیاسی استان

۳. تقویت زیرساخت‌های توسعه پایدار

بر اساس «قاعده امنیت معکوس در مرکز - پیرامون»، در کشورهایی مانند جمهوری اسلامی ایران که تمرکزگرایی در روند تصمیم‌سازی و تصمیم‌گیری مشهود است، هر میزان فاصله استان‌ها از مرکز بیشتر می‌شود به همان میزان توجه متولیان امر برای حمایت‌های توسعه‌ای کاهش می‌یابد، به طوری که اکثر استان‌های مرزی جمهوری اسلامی ایران بر طبق این قاعده در ردیف استان‌های محروم

کشور قرار دارند که از مصادیق آن می‌توان به استان‌های سیستان و بلوچستان، هرمزگان و ایلام اشاره کرد. نکته قابل تأمل این است که در استان‌های مرزی برخوردار از ضعف اقتصادی و فرهنگی، سطوح دغدغه‌های امنیتی نیز گسترده‌تر است. به همین منظور شناسایی و مهار پارازیت‌های اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی که قابلیت تبدیل به تهدیدهای امنیتی را دارند باید هم‌ردیف مؤلفه‌های امنیتی مورد توجه قرار گیرند، زیرا در صورت بالا بودن ضریب رکود اقتصادی، بیکاری و فقر، نمی‌توان نسبت به تحقق امنیت فراگیر در سطح استان خوشبین بود. برای مثال یکی از ترندهای گروهک‌های تروریستی مخالف نظام برای یارگیری از شهروندان مرزی سیستان و بلوچستان، پیشنهاد کمک مالی به افراد فقیر منطقه در قبال همکاری و همراهی آنان با تروریست‌هاست. به عبارتی پیاده‌سازی و نظارت مؤثر بر روند تولید، توزیع و استقرار امنیت در سیستان و بلوچستان، مستلزم تبیین طرح جامع اقتصادی و فرهنگی پویا در کنار توسعه ضرایب امنیتی است و سیاست‌های جزیره‌ای و نبود رویکرد فرابخشی برای توسعه پایدار سیستان و بلوچستان فقط می‌تواند هزینه مدیریت انتظامی را به دلیل انجام اقدام‌های موازی افزایش دهد.

در چارچوب نظریه قطب رشد (نظریه مرکز - پیرامون)، مناطق مرزی دورترین مکان‌هایی است که شعاع تأثیرات توسعه به آنجا می‌رسد و اغلب دارای مناطق کم‌توسعه یافته است. قاعده مرکز - پیرامون در سطح استان سیستان و بلوچستان کاملاً مشهود است. به طوری که محروم‌ترین مناطق، شهرهایی هستند که فاصله آنها از مرکز استان دورتر است و بالطبع پتانسیل وقوع ناامنی در این شهرها بالاتر است.

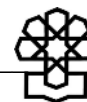
۴. گسترش امنیت انتظامی جامعه محور

در اوایل دهه ۱۹۸۰، اصطلاح «امنیت انتظامی جامعه‌محور»^۱ وارد پژوهش‌های مرتبط با امنیت داخلی شد.

تقویت نظارت شهروندان سیستان و بلوچستان بر عملکرد متولیان صیانت از امنیت انتظامی، یکی از روش‌های هموارسازی مشارکت مردمی در استقرار امنیت است و به مفهوم راهبرد و خط‌مشی است که با هدف کنترل مؤثر و کارآمد جرائم، کاهش ترس شهروندان از بروز اقدام‌های تروریستی، تقویت پل ارتباطی ناجا با شهروندان و مشروعیت‌افزایی سیاست‌های انتظامی پلیس استان به کار گرفته می‌شود و نوعی تولید امنیت مشارکتی از پایین به بالاست.^۲ در این شیوه به دلیل

1. Community Disciplinary Security

۲. توحید عبدی، تبیین رویکرد جامعه‌محوری پلیس، فصلنامه علمی پژوهشی دانش انتظامی، سال ششم، ش چهارم، ۱۳۸۳، ص ۱۹.

اینکه شهروندان سیستان و بلوچستان در سیاست‌های انتظامی مشارکت داده می‌شوند همراهی آنان با نیروی انتظامی استان بالا خواهد بود. به عبارتی در گفت‌وگو میان مدیریت انتظامی جامعه‌محور، امنیت جدا از سایر امور و عوامل اجتماعی نیست و نوعی هم‌افزایی بین ظرفیت‌های ناچا با سایر ظرفیت‌های بخش مدنی محسوس است. از طرفی نهادهای سازنده فرهنگ سازمانی پلیس جامعه‌محور در میان ساختارهای انتظامی سیستان و بلوچستان، ذخیره سرمایه اجتماعی نهادهای امنیتی - انتظامی را در استان افزایش می‌دهد که برخی نظریه‌پردازان همچون فوکویاما نیز بر تأثیر بالای آن بر استقرار نظم و امنیت صحنه گذاشته‌اند.

از نظر فوکویاما؛ مهمترین اقداماتی که توسط دولت‌ها برای تقویت سرمایه اجتماعی می‌تواند انجام شود عبارتند از:

- تشویق و تقویت سازمان‌های مردم‌نهاد (سمن)،

- غنی‌سازی آموزش‌های عمومی،

- تأمین امنیت شهروندان برای تضمین مشارکت داوطلبانه آنان در نهادهای اجتماعی،

- برون‌سپاری بخش‌های مختلف اقتصادی، فرهنگی و اجتماعی مرتبط با نهادهای مردمی برای

جلب مشارکت آنان.^۱

نیروی انتظامی سیستان و بلوچستان با رویکرد کاهش هزینه‌ها، هم‌افزایی ظرفیت‌ها و تسریع و تسهیل مدیریت انتظامی نرم‌افزاری خرد و کلان کشور باید از ظرفیت‌های بخش خصوصی و سازمان‌های مردم‌نهاد (سمن) نیز استفاده کند. در این رابطه قانونمند شدن نوع و دامنه فعالیت سازمان‌های مردم‌نهاد در مجلس شورای اسلامی می‌تواند نقش مهمی را در برون‌سپاری برخی کارویژه‌های انتظامی ایفا کند. اهمیت برون‌سپاری فعالیت‌های انتظامی قابل واگذاری به حدی است که در قوانین برنامه نیز مورد تأکید قرار گرفته است. برای مثال در ماده (۲۲) فصل دهم قانون برنامه چهارم توسعه اشاره شده «پس از موافقت فرماندهی کل نیروهای مسلح به وزارت کشور اجازه داده می‌شود، از طریق نیروی انتظامی نسبت به اعطای مجوز فعالیت به متقاضیان تشکیل مؤسسات غیردولتی خدمات حفاظتی و مراقبتی و واگذاری بخشی از خدمات انتظامی و حفاظتی به مؤسسات مذکور با حفظ کنترل و نظارت دقیق براساس آیین‌نامه اجرایی، که به پیشنهاد وزارت کشور و تأیید فرماندهی کل نیروهای مسلح، به تصویب شورای امنیت کشور می‌رسد اقدام کند، البته برنامه‌های کلان و راهبردی ساختارهای حاکمیتی مانند وزارت دفاع از شمول اصل چهارم قانون اساسی مستثنا هستند».

در بند «ط» ماده (۱۱۹) قانون برنامه چهارم بر لزوم سازماندهی سازوکارهای لازم و مؤثر

۱. فرانسیس فوکویاما، پایان نظم، سرمایه اجتماعی و حفظ آن، ترجمه غلامعباس توسلی، انتشارات جامعه ایرانیان، ۱۳۷۹، ص ۴۰.

جهت توسعه مشارکت مردمی برای تأمین نظم و امنیت عمومی تأکید شده است. یکی از مزیت‌های نهادهای امنیتی انتظامی جامعه‌محور در سیستان و بلوچستان، تقویت اثربخشی و کارآمدی پیشگیری از جرائم انتظامی در سطوح تقسیمات سیاسی استان است، به طوری که یکی از اهداف پلیس جامعه‌محور، جذب مشارکت مردمی برای کنترل جرائم و تولید امنیت است. در نگاه سنتی، رویکرد پیگیری جرائم پررنگ‌تر بوده و چهره پلیس ضربتی است.^۱ بهره‌گیری هدفمند از ظرفیت بخش خصوصی، سازمان‌های مردم‌نهاد (سمن) یا بهره‌گیری از اقتدار و نفوذ رؤسای قبایل و عشایر بخشی از سازوکارهایی هستند که با ارتقاء، تسریع و تسهیل روند اعتمادسازی میان شهروندان و مسئولان انتظامی سیستان و بلوچستان، نه تنها از مولدهای روانی - ذهنی استقرار امنیت محسوب می‌شود، بلکه بازخورد مثبتی را بر استقرار امنیت عمومی در استان خواهد داشت.

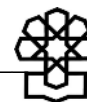
۵. بهره‌گیری حداکثری از ظرفیت اطلاعات مردمی

یکی از روش‌های مدیریت پیشگیرانه تهدیدات امنیت عمومی در سیستان و بلوچستان، کاربست مؤثر تدابیری است که اشراف اطلاعاتی ساختارهای انتظامی - امنیتی را افزایش می‌دهد. در این راستا اتخاذ سازوکارهای منسجم برای بهره‌وری بهینه از ظرفیت اطلاعات مردمی شهرهای مرزی یکی از روش‌های توسعه اشراف اطلاعاتی است. در بند «۱-۴۴» سیاست‌های کلی برنامه پنجم نیز ساختارهای زیربند مکلف شده‌اند، سازوکارهای منسجمی را برای بهره‌گیری حداکثری از ظرفیت اطلاعات مردمی مورد لحاظ قرار دهند. به عبارتی مدیریت اطلاعاتی ناامنی عمومی با بهره‌گیری صرف از ساختارهای حاکمیتی میسر نیست، بلکه باید از ظرفیت‌های مدنی نیز بهره گرفته شود. تقویت این روند نقش مؤثری را نیز در مهار فتنه‌های امنیتی سیستان و بلوچستان ایفا می‌کند.

۶. تدوین طرح جامع امنیت مرزی سیستان و بلوچستان

جمهوری اسلامی ایران به همراه چین، پس از جمهوری فدراتیو روسیه، بیشترین همسایه را در جهان دارد به طوری که با ۱۵ کشور مستقل مرز خشکی و آبی دارد که این امر باعث افزایش اهمیت سیاست‌های مرزی در مدیریت استراتژیک امنیت ملی شده است. در بند «۴-۴۵» سیاست‌های کلی برنامه پنجم نیز بر ضرورت اتخاذ تدابیر لازم برای ارتقای «امنیت پایدار مناطق مرزی و کنترل مؤثر مرزها» تأکید شده است.

۱. کبریا بهدین، نقش ناجا در تحقق حقوق شهروندی، فصلنامه نظم و امنیت انتظامی، ش دوم، سال دوم، تابستان ۱۳۸۸، ص ۱۸۳.

یکی از راهکارهای ضروری، توجه نهادهای ذیربط به تولید امنیت مرزی فرانوگرایانه است که در آن سهم فناوری‌های نوین در مراحل انسداد، کنترل و نظارت بر مناطق مرزی سیستان و بلوچستان افزایش می‌یابد.

رتبه‌بندی و شاخص‌گذاری استان‌های مرزی براساس نوع، عمق، دامنه و جنس تهدیدهای امنیتی، یکی از ملزومات مدیریت استراتژیک امنیت نرم در قالب الگوی موزاییکی است، به عبارتی هرچند سیاست‌های اصولی در طرح جامع امنیت استان‌های مرزی مشخص است ولی شیوه امنیت‌سازی هر استان باید متناسب با تهدیدهای مختص همان استان تعریف و منشور جامع امنیت پایدار هر استان تبیین شود. برای مثال نمی‌توان برای هر دو استان گیلان و سیستان و بلوچستان راهکارهای امنیتی - انتظامی یکنواختی را به کار برد. به همین منظور یکی از ملزومات ارتقای امنیت مناطق مرزی شرق و جنوب شرق کشور، تدوین طرح جامع امنیت مرزهای سیستان و بلوچستان متناسب با نوع، جنس، عمق و دامنه تهدیدهاست که در راستای بند «۴-۵» سیاست‌های کلی برنامه پنجم ارزیابی می‌شود.

وضعیت مرزهای سیستان و بلوچستان در قیاس با دو کشور پاکستان و افغانستان را می‌توان به صورت جدول زیر نشان داد:

جدول ۷. وضعیت مرزهای جمهوری اسلامی ایران با پاکستان و افغانستان^۱

ردیف	نام کشور همسایه	طول تقریبی مرز مشترک			تعداد علائم مرزی			ملاحظات
		خشکی	رودخانه‌ای	دریایی	جمع کل	علائم مرزی اصلی	علائم مرزی فرعی	
۱	پاکستان	۷۵۱	۲۲۷	-	۹۷۸	۲۵۶	۵۵	۳۱۱
۲	افغانستان	۷۰۹	۲۳۶	-	۹۴۵	۱۸۳	۱۶	۱۹۹

نهادهای ذیربط به منظور ارتقای شاخص‌های امنیتی - انتظامی در مناطق مرزی سیستان و بلوچستان باید هر دو کارویژه بازدارندگی و ارتباطی را به صورت توأمان مورد لحاظ قرار دهند. در کارکرد بازدارندگی، رویکرد امنیتی - سیاسی غالب است و هدف غایی انسداد، نظارت و کنترل مؤثر مرزها با بهره‌گیری از ظرفیت فناورانه و منابع انسانی است. حال آنکه در کارکرد ارتباطی، مرز به عنوان پلی ارتباطی برای گسترش تعاملات اقتصادی، فرهنگی، ایران‌گردی مفهوم پیدا می‌کند که از مصادیق آن می‌توان به ایجاد بازارچه‌های مرزی اشاره کرد.^۲

۱. داوود مهدوی، چالش‌ها و چشم‌اندازهای کنترل مؤثر مرزها (نگاهی راهبردی به آینده امنیت مرزها در ایران)، دو ماهنامه توسعه انسانی پلیس، سال چهارم، ش ۵، بهمن و اسفندماه ۱۳۸۶.

۲. انسداد مرزها از طریق روش‌هایی مانند کانال‌زنی، دیوارکشی، الکترونیکی و حضور فیزیکی مرزبانان انجام می‌شود.

۷. حمایت تقنینی - اجرایی از تقویت رادارهای نظارتی فرماندهی مرزبانی ناجا

یکی از تدابیر زیربنایی نهادهای امنیتی - انتظامی برای ارتقای اثربخشی سیاست‌های مرزبانی، کاربست مناسب فنون پدافند غیرعامل مانند استتار، اختفا و انسداد با بهره‌گیری از جغرافیای امنیت مرزی است. در این راستا وظیفه نظارت مستمر بر مناطق مرزی متناسب با عمق، نوع و دامنه تهدیدات به سپاه پاسداران یا نیروی انتظامی واگذار شده است. در استان‌های مرزی که با سازمان‌های تروریستی مانند جندالشیطان مجاورت سرزمینی دارد نقش سپاه پاسداران در تأمین امنیت مرزی پررنگ‌تر است. به همین منظور بایسته است فرماندهی مرزبانی در ساختار ستاد کل نیروهای مسلح تشکیل شود.

۸. هم‌افزایی ظرفیت‌های انتظامی - امنیتی سه کشور ایران، پاکستان و افغانستان

با توجه به قرار گرفتن مثلث طلایی کشت و قاچاق مواد مخدر در حاشیه سرزمینی ایران، پاکستان و افغانستان، هرگونه انعقاد توافقنامه جامع امنیتی میان تهران، اسلام‌آباد و کابل می‌تواند تهدیدهای ناشی از تروریسم و قاچاق مواد مخدر در استان را کمرنگ‌تر کند.

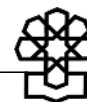
۹. توسعه هدفمند بازارچه‌های مرزی با رویکرد تولید امنیت

بازارچه‌های مرزی با انعقاد تفاهمنامه بین مسئولان استان و کشورهای همجوار ایجاد می‌شوند که یکی از اهداف آن، افزایش ضریب امنیت اقتصادی و روانی مرزنشینان است. با توجه به اینکه در برخی مناطق مرزی سیستان و بلوچستان، به دلیل شرایط خاص جغرافیایی امکان فعالیت تولیدی محدود است، یکی از انگیزه‌های اقامت مرزنشینان استان، گسترش بازارچه‌های مرزی است. در واقع ایجاد این‌گونه بازارچه‌ها از یک طرف انگیزه لازم برای اقامت اهالی بومی را فراهم می‌کند و از طرف دیگر با جذب جمعیت، ضریب امنیت مرزی را افزایش می‌دهد.^۱

۱۰. تدوین سند جامع امنیت عمومی استان

استقرار امنیت عمومی در سیستان و بلوچستان به صورت چندبعدی است که تضمین برقراری احساس امنیت، صیانت از حقوق شهروندی و تقویت سرمایه اجتماعی تنها بخشی از پیش‌نیازهای آن محسوب می‌شوند. تدوین طرح جامع ارتقای امنیت استان، به دلیل اجتناب از به‌کارگیری مدل

۱. حسین ابراهیم‌زاده، ملاحظات امنیتی، سیاسی، فرهنگی و اجتماعی در ایجاد بازارچه‌های مرزی، دو ماهنامه توسعه انسانی پلیس، سال هفتم، ش ۳۱، مهر و آبان‌ماه ۱۳۸۹، ص ۱۱۱.

آزمون و خطا باعث کاهش هزینه‌های انتظامی پلیس سیستان و بلوچستان در مواجهه با ناآرامی‌های احتمالی می‌شود.

۱۱. آمادگی حداکثری برای مقابله با سناریوهای تولید ناامنی در سیستان و بلوچستان ارتباط بین امنیت ذهنی شهروندان سیستان و بلوچستان با احتمال وقوع جرم در استان را می‌توان با ترسیم ماتریس امنیت تحلیل کرد.

نمودار ۴. ماتریس ارتباط امنیت اقناعی شهروندان سیستان و بلوچستان با وقوع جرائم انتظامی

احساس ناامنی	سناریوی اول میزان بالای جرم میزان بالای احساس ناامنی (برنامه‌های کاهش جرم)	سناریوی چهارم میزان پایین جرم میزان بالای احساس ناامنی (برنامه‌های مقابله با احساس ناامنی)
	سناریوی دوم میزان بالای جرم میزان پایین احساس ناامنی (برنامه‌های آموزش امنیتی)	سناریوی سوم میزان پایین جرم میزان پایین احساس ناامنی (ایدئال)
	X وقوع جرائم	Y

شاخص‌های امنیت عمومی سیستان و بلوچستان در هرکدام از سناریوهای چهارگانه فوق‌الذکر به صورت زیر است:

سناریوی اول - میزان بالای جرم و احساس ناامنی زیاد

در مناطقی که میزان وقوع جرم بالاست، احساس ناامنی میان شهروندان نیز افزایش می‌یابد. در این سناریو اولین اولویت نهادهای امنیتی، انتظامی و اطلاعاتی سیستان و بلوچستان باید بر اتخاذ تدابیر مناسب برای کاهش وقوع جرم متمرکز شود. از طرفی بالا بودن ترس شهروندان مانند ترس از گزارش‌های مردمی، ضعف اعتماد به نفس و نبود اعتماد کافی به سازمان‌های متولی تولید، توزیع و سیانت از امنیت می‌تواند آمار جرم در استان را افزایش دهد.

متولیان امنیت عمومی در این سناریو باید با ارتقای سرمایه اجتماعی و اعتمادافزایی متقابل با

شهروندان و نهادهای مدنی، علاوه بر کاهش اضطراب و نگرانی در استان، بستر بهره‌گیری از ظرفیت اطلاعات مردمی را به وجود آورند. اقدام لازم دیگر در این سناریو؛ تقویت رویکرد مدیریت پیش‌رویدادی با هدف کاهش هزینه امنیت‌افزایی نهادهای ذیربط است.

سناریوی دوم - میزان بالای جرم و سطح پایین احساس ناامنی

این سناریو هنگامی اتفاق می‌افتد که عملکرد نهادهای رسانه‌ای، تبلیغاتی و فرهنگی سیستان و بلوچستان در ایجاد ذهنیت وجود امنیت در استان مطلوب باشد، ولی برعکس عملکرد نهادهای انتظامی - امنیتی در پیشگیری از وقوع جرم در حد قابل قبولی نباشد. در این سناریو یکی از راهکارهای مؤثر برای مدیریت امنیت عمومی، بررسی نقاط ضعف و بازنگری در سیاست‌ها همراه با تداوم برنامه‌های اقناعی است.

سناریوی سوم - میزان پایین جرم و سطح پایین احساس ناامنی

تحقق این سناریو که در آن میزان وقوع جرم پایین و احساس امنیت بالاست، از شاخص‌های شکل‌گیری امنیت عمومی پایدار است.

سناریوی چهارم - میزان پایین جرم، همراه با احساس ناامنی بالا

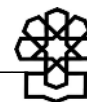
تحقق این سناریو در ساختار امنیت عمومی سیستان و بلوچستان هنگامی است که عملکرد نهادهای انتظامی - امنیتی در کنترل و پیشگیری از وقوع جرم مطلوب باشد، ولی عملکرد ساختارهای رسانه‌ای و فرهنگی در ایجاد بستر روانی - رسانه‌ای مناسب و مؤثر برای تولید امنیت ذهنی از کارآمدی لازم برخوردار نباشند.

در این سناریو، بازنگری در نوع، شیوه و ابزار مدیریت افکار عمومی و بهره‌وری مناسب از ظرفیت‌های نرم‌افزارگرایانه باید در دستور کار قرار گیرد. از طرفی توجه نهادهای ذیربط برای تولید امنیت اقناعی، باعث خنثی‌سازی احساس ناامنی در میان شهروندان استان سیستان و بلوچستان می‌شود.

۱۲. ایجاد و تقویت مرکز صیانت از حقوق شهروندی در استانداری سیستان و بلوچستان

یکی از مؤلفه‌هایی که به صورت زیربنایی سطح امنیت در سیستان و بلوچستان را ارتقا می‌دهد توجه به مؤلفه‌های امنیت نرم از جمله سرمایه اجتماعی و حقوق شهروندی است، زیرا به صورت مستقیم رضایتمندی همگانی را در سطوح استانی افزایش می‌دهد. سرمایه اجتماعی نهادهای انتظامی - اطلاعاتی استان، رابطه مستقیمی با شعاع امنیتی دارد و هر میزان ذخیره سرمایه اجتماعی آنان بالا

باشد بالطبع برد امنیتی نیز افزایش می‌یابد. به همین منظور رعایت حقوق شهروندی و توسعه سرمایه اجتماعی باید به فرهنگ سازمانی در نیروی انتظامی تبدیل شود. فرهنگ سازمانی عبارت از مجموعه‌ای از ارزش‌ها، باورها، درک، استنباط و شیوه‌های تفکر یا اندیشیدن است که اعضای سازمان در آنها وجوه مشترک دارند و همان چیزی است که به‌عنوان یک پدیده درست به اعضای تازه‌وارد آموزش داده می‌شود و نشان‌دهنده بخش نانوشته و محسوس سازمان است.^۱

جمع‌بندی و نتیجه‌گیری

بی‌ثباتی سیاسی - امنیتی و تنش‌های فرقه‌ای در همسایگان شرقی ایران، فقر نسبی اقتصادی، فرهنگی و آموزشی استان سیستان و بلوچستان، ناپایداری امنیتی در ایالت‌های مرزی غرب پاکستان و تسری آن به مناطق مرزی جمهوری اسلامی ایران، وجود بسترهای لازم برای شکل‌گیری برخی جرائم سازمان‌یافته مانند قاچاق مواد مخدر و انسان، تردهای گسترده غیرمجاز مرزی به‌خصوص در مناطق مرزی میرجاوه، پیشین، کوهک و ریمدان، برخورداری قاچاقچیان و اشرار مسلح از کمک و حمایت برخی طوایف و عشایر منطقه، حاکمیت نسبی دولت افغانستان و عدم اقتدار لازم برای ایجاد امنیت کامل در داخل و مرزها، فقر شدید اقتصادی و مهاجرت غیرقانونی افغانه به‌دلایل خاص، آسیب‌های امنیتی ناشی از کشت گسترده مواد مخدر و ترانزیت آن از استان سیستان و بلوچستان، قرار گرفتن سرچشمه آب رودخانه‌های مرزی هیرمند و هریرود (تجن) در خاک افغانستان و پایبند نبودن مسئولین آن کشور به قراردادهای پروتکل‌ها و حق آب‌های تعیین شده، حضور نظامی - اطلاعاتی نیروهای فرامنطقه‌ای در افغانستان و افزایش توان ستادی و عملیاتی آنان برای ناامن‌سازی مناطق مرزی جمهوری اسلامی ایران، تشابهات فرهنگی اکثر استان‌های مرزی با کشورهای همسایه، ضعف توسعه اقتصادی اکثر استان‌های مرزی و عدم توسعه متوازن زیرساخت‌های امنیت مرزی با حجم تهدیدها از مهمترین موانع فراروی استقرار امنیت پایدار در سیستان و بلوچستان محسوب می‌شوند و ضرورت دارد ساختارهای امنیتی، اطلاعاتی و انتظامی با رویکرد استراتژیک مقدمه تدوین طرح جامع امنیت سیستان و بلوچستان را به‌وجود آورند.

دستیابی به یک پارادایم امنیتی - انتظامی مشترک برای مقابله با بحران‌های امنیت عمومی، ترسیم نقشه راه مناسب در قبال سناریوهای مختلف حضور آمریکا و ناتو در شرق کشور و بازخورد آن بر شاخص‌های امنیت مناطق مرزی استان، اتخاذ تدابیر مناسب برای خنثی‌سازی

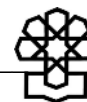
۱. جعفر حسین‌پور، تأثیر فناوری اطلاعات بر فرهنگ سازمانی پلیس، فصلنامه دانش انتظامی، سال هفتم، ش سوم، پاییز ۱۳۸۴، ص ۹۸.

حداکثری رخنه‌آموزه‌های وهابیت و گروه‌های سلفی، سازماندهی راهبردی منسجم برای مهار شیعه‌زدایی در منطقه، رفع کاستی‌های تقنینی - نظارتی ساماندهی اتباع بیگانه، توسعه زیرساخت‌های امنیت مرزی متناسب با حجم تهدیدها، حمایت‌های تقنینی - نظارتی از توسعه فناوری‌های نوین در ساختار فرماندهی مرزبانی، مهندسی امنیتی آمایش جمعیتی در استان پهناور سیستان و بلوچستان، بررسی سناریوهای فراروی طالبان و تأثیر آن بر روند شکل‌گیری یا فعالیت سازمان‌های تروریستی مخالف جمهوری اسلامی ایران مانند جندالشیطان (عبدالمالک ریگی)، مدیریت یکپارچه امنیتی - انتظامی در استان، تحرکات دیپلماتیک وزارت امور خارجه با پاکستان برای اعمال فشار بر گروهک‌های تروریستی مخالف جمهوری اسلامی ایران، همسویی سیاست‌های مبارزه با قاچاق مواد مخدر در استان با سند جامع پیشگیری از اعتیاد، به‌کارگیری پلیس چابک، کارآمد و آموزش‌دیده در ساختار امنیت مرزی و توجه به هیدروپلیتیک در ساختار امنیتی منطقه مانند بهره‌گیری مناسب از حقاب‌ه رودخانه هیرمند با توجه به تأثیر آن بر سطح معیشت شهروندان استان، جریان‌شناسی، اهداف‌کاوی، ماهیت‌سنجی و تهیه نقشه ریسک سازمان‌های تروریستی و سناریوپردازی پیرامون روش‌های آنان برای ناامن‌سازی سیستان و بلوچستان از مهمترین تدابیری هستند که ظرفیت ساختارهای استانی و کشوری برای استقرار امنیت پایدار در سیستان و بلوچستان را افزایش می‌دهند.

منابع و مأخذ

۱. افتخاری، اصغر، محسن مرادیان و علی‌اعظم کریمایی. الگوی راهبردی تأمین امنیت اجتماعی در نیروی انتظامی، فصلنامه علمی - پژوهشی مطالعات دفاعی - استراتژیک، سال دهم، ش ۳۹، بهار ۱۳۸۹.
۲. بهدین، کبریا. نقش ناجا در تحقق حقوق شهروندی، فصلنامه نظم و امنیت انتظامی، ش دوم، سال دوم، تابستان ۱۳۸۸.
۳. جدیدترین اعترافات ریگی منتشر شد، ۹ اردیبهشت‌ماه ۱۳۸۹.
۴. ابراهیم‌زاده، حسین. ملاحظات امنیتی، سیاسی، فرهنگی و اجتماعی در ایجاد بازارچه‌های مرزی، دو ماهنامه توسعه انسانی پلیس، سال هفتم، ش ۳۱، مهر و آبان ۱۳۸۹.
۵. حسین‌پور، جعفر. تأثیر فناوری اطلاعات بر فرهنگ سازمانی پلیس، فصلنامه دانش انتظامی، سال هفتم، ش سوم، پاییز ۱۳۸۴.
۶. حسینی، حسین. مدیریت احساس امنیت در جامعه، فصلنامه امنیت، سال ششم، ش ۱، پاییز ۱۳۸۶.
۷. زرقانی، سیدهدادی. تحلیلی بر کارکرد امنیتی مرز شرقی، پایان‌نامه کارشناسی‌ارشد رشته جغرافیای سیاسی، تهران، دانشگاه تربیت مدرس، ۱۳۸۰.
۸. روشندل اربطانی، طاهر، علی‌اصغر پورعزت و آرین قلی‌پور. تدوین الگوی جامع فراگرد مدیریت بحران با

<http://www.jamejamonline.ir>

- رویکرد نظم و امنیت، فصلنامه دانش انتظامی، سال دهم، ش ۲، تابستان ۱۳۸۷.
۹. عبدی، توحید. تبیین رویکرد جامعه‌محوری پلیس، فصلنامه علمی پژوهشی دانش انتظامی، سال ششم، ش چهارم، ۱۳۸۳.
۱۰. عندلیب، علیرضا. نظریه پایه و اصول آمایش مناطق مرزی جمهوری اسلامی ایران، تهران، دانشکده فرماندهی و ستاد سپاه پاسداران، چاپ اول، ۱۳۸۰.
۱۱. فوکویاما، فرانسیس. پایان نظم، سرمایه اجتماعی و حفظ آن، ترجمه غلامعباس توسلی، انتشارات جامعه ایرانیان، ۱۳۷۹.
۱۲. کریمی‌پور، یدالله. ایران و همسایگان منابع تنش و تهدید، تهران، انتشارات تربیت معلم.
۱۳. مظفری، علی. پلیس و آینده‌نگری، فصلنامه دانش انتظامی، سال هفتم، ش دوم، تابستان ۱۳۸۴.
۱۴. مهدوی، داوود. چالش‌ها و چشم‌اندازهای کنترل مؤثر مرزها (نگاهی راهبردی به آینده امنیت مرزها در ایران)، دو ماهنامه توسعه انسانی پلیس، سال چهارم، ش ده، بهمن و اسفندماه ۱۳۸۶.
۱۵. فعالیت دانشجویی وهابیون در استان سیستان و بلوچستان، ۲۸ فروردین‌ماه ۱۳۹۰، <http://www.shia-news.com>
16. The Education of a Holy Warrior, <http://www.nytimes.com>, 25 June, 2000.
17. Haider, Fazl, Pakistan, Iran sign gas pipeline deal, <http://www.atimes.com>, May 27, 2009.
18. <http://maslehat.ir/Contents.aspx?p=487852cc-d93f-4e34-8aad-bf2dae6592d2>
19. http://www.sb_ostan_ir
20. <http://www.theatlantic.com/jeffrey-goldberg/>
21. <http://www.satelliteinsight.com/afghanistan-satellite-internet.html>
22. <http://dchq.ir/btml/>

مرکز پژوهش‌ها
مجلس شورای اسلامی

شماره مسلسل: ۱۰۸۰۳

شناسنامه گزارش

عنوان گزارش: چالش‌ها و راهکارهای توسعه امنیت پایدار در استان سیستان و بلوچستان

نام دفتر: مطالعات سیاسی (گروه مطالعات امنیتی - دفاعی)

تهیه و تدوین‌کنندگان: تقی طالبی، شاداب عسکری

ناظران علمی: مصطفی دلاورپور اقدم، یوسف ترابی

متقاضی: احمدعلی کیخا (نماینده زابل و زهک در مجلس شورای اسلامی)

سرپرستار: حسین صدری‌نیا

واژه‌های کلیدی:

۱. امنیت عمومی

۲. سیستان و بلوچستان

۳. مناطق مرزی

۴. آمایش جمعیتی

۵. امنیت پایدار

تاریخ انتشار: ۱۳۹۰/۳/۱